

**Speaking Points of George Vlad Niculescu, EGF Head of Research at
the Romanian Diplomatic Institute Debates (13-14 May 2021)**

“Red Lines in World Politics

**Case Study: Ukraine at the Core of the Current Russia-
West Geopolitical Confrontation”**

The current confrontation between Russia and the West became predictable after president Vladimir Putin stated in April 2005: *“Above all, we should acknowledge that the collapse of the Soviet Union was a major geopolitical disaster of the century. As for the Russian nation, it became a genuine drama. Tens of millions of our co-citizens and compatriots found themselves outside Russian territory.”* (de retinut ca din perspectiva rusa, ucrainenii sunt si ei inclusi in aceasta categorie pe considerente istorice, politice, sociale si culturale) Originile confruntarii Rusia-Occident au fost relevate in aceasta declaratie, iar scopul si strategia de resurgenta a Rusiei in urma « dezastrului geopolitic » al fostei URSS au fost si ele sugerate intr-o forma aluziva. Pornind de aici, se pot trage concluzii si fata de « liniile rosii » ale Moscovei in confruntarea cu Occidentul. Dar voi reveni spre final pe aceasta chestiune.

Exista opinii potrivit carora aceasta confruntare s-ar datora, in principal, atitudinii presedintelui rus Vladimir Putin de respingere a valorilor democratice occidentale. Totusi, diferentele ideologice sunt numai o parte a confruntarii actuale dintre Rusia si Occident. Exista divergente principiale si in raport cu arhitectura si modalitatile de asigurare a securitatii europene in perioada actuala (in special interpretarea decalogului OSCE, managementul conflictelor si controlul armamentelor), precum si fata de dilema « integrarii europene sau euroasiatice » cu care se confrunta statele post-Sovietice situate intre Rusia si Occident. Aceste divergente constituie fundamentele geopolitice, socio-economice, juridice, de

securitate si aparare ale acestei confruntari care se intinde, in prezent, din Oceanul Arctic, trecand prin Marea Baltica, Marea Neagra, Marea Caspica pana in Estul Marii Mediterane.

Castigarea alegerilor din primavara lui 2019 de catre presedintele Volodymyr Zelensky pe o agenda care includea lupta anti-coruptie si solutionarea conflictului din Donbas s-a dovedit in cele din urma o simpla "iluzie teatrala" a depasirii impasului in care se afla Ucraina in momentul preluarii mandatului sau. Dupa un inceput sovaielnic, administratia Zelensky a ajuns intr-un nou impas (previzibil de altfel pe considerentele prezentate anterior) in A fresh deadlock in the implementation of the Minsk 2 agreements emerging at the "Normandy format" meeting held in Berlin, on July 3-4, 2020. In acel moment, a aparut tot mai evident faptul ca aspiratiile de (re-)constructie statala ale Ucrainei tind sa depinda tot mai mult si chiar risca sa cada prada fragmentarii geopolitice crescande si rivalitatilor marilor puteri din Estul Europei. Ceea ce se pare ca este cazul si in prezent.

Meanwhile, in early April 2021, military tensions on the frontlines have grown dramatically high, while the U.S., NATO, the E.U., and the U.K. have pledged "unwavering" support for Ukraine's sovereignty and territorial integrity amid concerns of a military escalation in Donbas or a possible new offensive after recent Russian troop movements around the Ukrainian borders.

Partea rusa considera administratia Biden drept responsabila pentru cresterea tensiunilor in relatiile cu Ucraina. Intr-o opinie personala, in cele din urma, probabil ca Moscova va accepta conditionat asumarea de catre administratia Biden a unui rol-cheie in (re)negocierea solutionarii conflictului ruso-ucrainean (atat in Donbas cat si in Crimea) intrucat alternativa (escaladarea confruntarii militare cu Ucraina si cu Occidentul) ar fi mult mai riscanta si mai costisitoare pentru Moscova atat pe plan economic cat si pe plan geopolitic si militar.

Devine tot mai clar faptul ca rezultatul eforturilor Ucrainei (si prin asimilare ale Georgiei si Moldovei) de a construi state post-oligarhice viabile ar putea sa modeleze in mod esential linia de demarcatie intre Rusia si Occident in Europa de Est.

Aparent, criza escaladarii presiunii militare ruse asupra frontierelor Ucrainei (si implicit asupra Ocidentului care si-a asumat sprijinul ferm pentru suveranitatea si integritatea teritoriala a Ucrainei) s-a diminuat datorita invitatiei presedintelui Joe Biden catre omologul sau rus la un summit bilateral in luna iunie a acestui an. In asteptarea acestei intalniri, Kremlinul a scazut intr-o masura limitata presiunea militara asupra Ucrainei, in timp ce presedintele Putin a evocat in cadrul discursului sau anual privind “Starea Natiunii” (21 aprilie 2021) speranta ca nimeni nu va incalca “linia rosie” a Rusiei, fara insa a preciza in mod explicit care ar fi aceasta. El si-a reiterat insa pozitia in raport cu Occidentul aratand ca Rusia nu vrea sa arda poduri, dar daca cineva incearca sa arda sau sa arunce in aer podurile ramase (referindu-se in mod evident la presedintele Biden), raspunsul Moscovei va fi asimetric, rapid si dur.

Concluzie privind “liniile rosii” in cazul Ucrainei

Desi referinta presedintelui Putin la incalcarea unei «linii rosii» a stimulat probabil interesul pentru organizarea actualei dezbateri, importanta acesteia nu trebuie nici minimizata, nici exagerata. De altfel, se pare ca in aceasta primavara se foloseste adesea sintagma « liniilor rosii » in politica internationala acestea fiind exemplificate nu numai de aluziile presedintelui francez Macron, cat si de cele ale premierului israelian Netanyahu (acesta din urma referindu-se la recente confruntari militare cu administratia Hamas din fasia Gaza). Totusi, din considerente tinand de analiza cost-beneficii a utilitatii « liniei rosii » in politica internationala se prefera « ambiguitatea strategica » drept instrument de politica externa si de securitate. In privinta SUA si UE prioritatea acordata « ambiguitatii strategice » este impusa de lipsa unei viziuni comune in formularea unei politici

europene (UE) si trans-atlantice ferme privind Rusia si Vecinatatea Estica (si Sudica) mostenite din epoca Trump (si care n-a fost inca depasita in timpul scurt de la inaugurarea presedintelui Biden). Eventuale « linii rosii » ale Occidentului nu pot fi credibil asumate in vidul actual de viziune geopolitica si militar-strategica asupra viitorului Europei de Est/Vecinatatii Estice. In aceste conditii, conflictul conceptual intre « linia rosie » (care ar trebui sa ofere o anumita precizie amenintarii) si « ambiguitatea strategica » (care urmareste pe fond evitarea unei precizii de exprimare, care sa ofere adversarului posibilitati de a-si calcula costurile si beneficiile unei actiuni nedorite) ramane problematic.

In ceea ce priveste Rusia, este clar ca extinderea NATO si a UE in aria post-Sovietica reprezinta « linii rosii » reiterate de nenumarate ori de liderii rusi si subsumate implicit declaratiei presedintelui Putin din aprilie 2005, cu care mi-am inceput expunerea. O alta « linie rosie » rusa ar putea fi « strangularea financiara » prin blocarea/limitarea accesului Rusiei la sistemul de transferuri inter-bancare SWIFT sau prin interzicerea finantarii datoriei externe a statului rus de pe pietele financiare globale. Aceasta din urma ar putea determina subordonarea geopolitica a Rusiei fata de China, care ar putea oferi singura alternativa viabila de finantare a datoriei Rusiei, in cazul interzicerii accesului pe pietele financiare globale. Costurile geopolitice ar fi enorme si o reactie violenta a Moscovei in Ucraina sau in alte parti ale globului unde ar putea afecta interesele strategice ale SUA nu poate fi exclusa.

In sfarsit, Ucraina ar deveni in mod evident obiectul « liniei rosii » ruse in cazul admerii sale in NATO sau in UE. Cu toate acestea, este putin probabil ca Occidentul sa fie pregatit in viitorul previzibil sa-si asume incalcarea acestei « linii rosii » a Moscovei. Raspunsul Occidentului catre Ucraina (si implicit catre Rusia) este si probabil va ramane in continuare reafirmarea politicii usilor deschise ale NATO si a deciziei summitului NATO de la Bucuresti (aprilie 2008),

subsumate « ambiguitatii strategice » inerente fazei actuale de gandire strategica occidentala privind viitorul Vecinatatii Estice.

Totusi, intarirea prezentei si capacitatilor militare ale NATO pe flancul estic vor ramane pe agenda occidentala in fata amenintarilor Rusiei la adresa suveranitatii si integritatii teritoriale a Ucrainei, in virtutea *dilemei securitatii*. Iar escaladarea militara recenta a fortelor ruse in jurul frontierelor Ucrainei a avut cel mai probabil drept tinte: intransigenta administratiei Zelenski perceputa de Moscova ca devenind, in ultimul an, anti-rusa (similar administratiei Saakashvili din Georgia de dinaintea razboiului ruso-georgian din 2008) si implicarea administratiei Biden in solutionarea conflictului ucrainean, intr-un rol conducator, in scopul deturnarii procesului de implementare a Acordurilor Minsk 2 si readucerii in discutie a ocuparii Crimeii. Care, in functie de rezultatele summitului preconizat Biden-Putin, ar putea deveni prelungiri ale « liniilor rosii » ale Rusiei in Ucraina.